

Πανελλήνιες 2022

Αρχαία

 ετσι μαθαίνω

Α. ΔΙΔΑΓΜΕΝΟ ΚΕΙΜΕΝΟ**Αριστοτέλης, Πολιτικά, 1253a7-18**

Διότι δὲ πολιτικὸν ὁ ἄνθρωπος ζῶον πάσης μελίττης καὶ παντὸς ἀγελαίου ζώου μᾶλλον, δῆλον. Οὐθὲν γάρ, ὡς φαμέν, μάτην ἢ φύσις ποιεῖ · λόγον δὲ μόνον ἄνθρωπος ἔχει τῶν ζώων· ἢ μὲν οὖν φωνὴ τοῦ λυπηροῦ καὶ ἡδέος ἐστὶ σημεῖον, διὸ καὶ τοῖς ἄλλοις ὑπάρχει ζώοις (μέχρι γὰρ τούτου ἢ φύσις αὐτῶν ἐλήλυθε, τοῦ ἔχειν αἴσθησιν λυπηροῦ καὶ ἡδέος καὶ ταῦτα σημαίνειν ἀλλήλοις), ὁ δὲ λόγος ἐπὶ τῷ δηλοῦν ἐστὶ τὸ συμφέρον καὶ τὸ βλαβερόν, ὥστε καὶ τὸ δίκαιον καὶ τὸ ἀδίκον· τοῦτο γὰρ πρὸς τὰ ἄλλα ζῶα τοῖς ἀνθρώποις ἴδιον, τὸ μόνον ἀγαθοῦ καὶ κακοῦ καὶ δικαίου καὶ ἀδίκου καὶ τῶν ἄλλων αἴσθησιν ἔχειν· ἢ δὲ τούτων κοινωνία ποιεῖ οἰκίαν καὶ πόλιν.

Επικτήτος, Διατριβαί, Β10.1-4

Σκέψαι τίς εἶ. Τὸ πρῶτον ἄνθρωπος, τοῦτο δ' ἔστιν οὐδὲν ἔχων κυριώτερον προαιρέσεως, ἀλλὰ ταύτη τὰ ἄλλα ὑποτεταγμένα, αὐτὴν δ' ἀδούλευτον καὶ ἀνυπότακτον. Σκόπει οὖν, τίνων κεχώρισαι κατὰ λόγον. Κεχώρισαι θηρίων, κεχώρισαι προβάτων. Ἐπὶ τούτοις πολίτης εἶ τοῦ κόσμου καὶ μέρος αὐτοῦ, οὐχ ἔν τῶν ὑπηρετικῶν, ἀλλὰ τῶν προηγουμένων· παρακολουθητικὸς γὰρ εἶ τῇ θεῖα διοικήσει καὶ τοῦ ἐξῆς ἐπιλογιστικός. Τίς οὖν ἐπαγγελία πολίτου; Μηδὲν ἔχειν ἰδίᾳ συμφέρον, περὶ μηδενὸς βουλευέσθαι ὡς ἀπόλυτον, ἀλλ' ὥσπερ ἄν, εἰ ἡ χεὶρ ἢ ὁ ποὺς λογισμὸν εἶχον καὶ παρηκολούθουν τῇ φυσικῇ κατασκευῇ, οὐδέποτ' ἂν ἄλλως ὥρμησαν ἢ ὠρέχθησαν ἢ ἐπανενεγκόντες ἐπὶ τὸ ὅλον.

Να γράψετε στο τετράδιό σας τον αριθμό που αντιστοιχεί σε καθεμιά από τις παρακάτω περιόδους λόγου και δίπλα σε αυτόν τη λέξη «Σωστό», αν είναι σωστή, ή τη λέξη «Λάθος», αν είναι λανθασμένη, με βάση τα δύο αποσπάσματα του διδαγμένου κειμένου: **(Μονάδες 6)**

Απάντηση

Σωστό

1. Η γνώση των ηθικών αξιών δημιουργεί την οικογένεια και την πόλη.
(ὁ δὲ λόγος ἐπὶ τῷ δηλοῦν ἐστὶ τὸ συμφέρον καὶ τὸ βλαβερὸν, ὥστε καὶ τὸ δίκαιον καὶ τὸ ἄδικον... ἢ δὲ τούτων κοινωνία ποιεῖ οἰκίαν καὶ πόλιν.)

Λάθος

2. Αν το πόδι και το χέρι είχαν λογική, θα λειτουργούσαν αυτόνομα.
(Μηδὲν ἔχειν ἴδια συμφέρον, περὶ μηδενὸς βουλευέσθαι ὡς ἀπόλυτον, ἀλλ' ὥσπερ ἄν, εἰ ἡ χεὶρ ἢ ὁ πούς λογισμὸν εἶχον καὶ παρηκολούθουν τῇ φυσικῇ κατασκευῇ, οὐδέποτ' ἂν ἄλλως ὥρμησαν ἢ ὠρέχθησαν ἢ ἐπανενεγκόντες ἐπὶ τὸ ὅλον)

Λάθος

3. Χρέος του πολίτη είναι να επιδιώκει το ατομικό του συμφέρον.
(Μηδὲν ἔχειν ἴδια συμφέρον, περὶ μηδενὸς βουλευέσθαι ὡς ἀπόλυτον)

Θέμα Α

1

β

Με βάση το πρώτο απόσπασμα του διδαγμένου κειμένου να αντιστοιχίσετε τις λέξεις της **Στήλης Α** με αυτές της **Στήλης Β** που διαφοροποιούν τον άνθρωπο από τα άλλα ζώα. (Μονάδες 4)

Απάντηση

Στήλη Α	Στήλη Β
α. φωνή	1. άνθρωπος
β. λόγος	2. ζώον
γ. λυπηρόν	
δ. δίκαιον	

«Διότι δὲ πολιτικὸν ... ἔχει τῶν ζώων»: ποια άποψη διατυπώνει ο Αριστοτέλης για τον ρόλο της φύσης και του λόγου στον χαρακτηρισμό του ανθρώπου ως πολιτικού όντος; (Μονάδες 10)

Απάντηση

Ο Αριστοτέλης υποστηρίζει ότι στη φύση τίποτε δεν γίνεται μάταια, καθώς τα πάντα αποσκοπούν σε μια ορισμένη σκοπιμότητα από την οποία και νοηματοδοτούνται: «Η φύση δεν κάνει τίποτε χωρίς σκοπό· όλες οι φυσικές διεργασίες κάπου αποβλέπουν. Πρόκειται για φράση που επαναλαμβάνει ο Αριστοτέλης σε πολλές πραγματείες του. Υποστηρίζει ότι στη φύση τίποτε δεν γίνεται μάταια, τα πάντα εξυπηρετούν ορισμένη σκοπιμότητα, από την οποία και νοηματοδοτούνται: ... εἰ μηθὲν μάτην ποιεῖ ἡ φύσις. Ἐνεκά του γὰρ πάντα ὑπάρχει τὰ φύσει, ἢ συμπτώματα ἔσται τῶν ἔνεκά του [: αν είναι αλήθεια ότι η φύση τίποτε δεν κάνει στην τύχη. Όλα, αλήθεια, τα φυσικά όντα υπάρχουν για κάποιο σκοπό, ή είναι τυχαία παραστρατήματα εκείνων που υπάρχουν για κάποιο σκοπό] (Περὶ ψυχῆς 434a3132). Στην ανάπτυξή της η θεωρία αυτή ονομάστηκε αριστοτελική τελολογία. Προνομιακός χώρος της τελολογίας είναι η βιολογία. Σχεδόν όλα τα παραδείγματα που φέρνει ο φιλόσοφος αντλούνται από την έμβια φύση· γίνεται αναφορά στα σχήματα των δοντιών, που είναι όπως είναι για να εξυπηρετούν την πρόσληψη και επεξεργασία των τροφών, στις στοχευμένες ενέργειες μυρμηγκιών και μελισσών για την επιβίωση της κοινότητάς τους, στην ύπαρξη και λειτουργία των φύλλων χάριν των καρπών.

Βασίζεται, λοιπόν, ο Αριστοτέλης στη βιολογία και επεκτείνει το τελολογικό ερμηνευτικό μοντέλο του και σε άλλα πεδία των φυσικών επιστημών» (ΣΧΟΛΙΟ ΦΑΚΕΛΟΥ ΥΛΙΚΟΥ 161).

Έτσι, η φύση εφοδιάζει όλα τα όντα με τα απαραίτητα όργανα, για να επιβιώσουν και να πραγματοποιήσουν το σκοπό της ύπαρξης τους, τον προορισμό τους. Η φύση, λοιπόν, εφοδίασε μόνο τον άνθρωπο από τα αγελαία ζώα με την ικανότητα του λόγου: «Η λέξη λόγος χρησιμοποιείται συχνά για να δηλωθούν αξεχώριστες μεταξύ τους η λογική (ως ιδιαίτερο γνώρισμα του ανθρώπου και ως διανοητική δραστηριότητα) και η γλώσσα (ως σύστημα σημείων και ως συγκεκριμένη έκφραση). Στο συγκεκριμένο χωρίο ο λόγος αντιδιαστέλλεται προς την φωνήν, και, συνεπώς, έχει ενισχυμένη τη σημασία της γλώσσας» (χωρίς να χάνεται βέβαια η σημασία της ανθρώπινης λογικής) (ΣΧΟΛΙΟ ΦΑΚΕΛΟΥ ΥΛΙΚΟΥ ΣΕΛ. 161).

Συνεπώς, κατά τον Αριστοτέλη ο άνθρωπος εντάσσεται στο σύνολο των Αγελαίων ζώων (Έννοια γένους) και η πιο ουσιαστική διαφορά του από τα υπόλοιπα ζώα είναι ότι έχει λογική και ικανότητα ομιλίας, συγκρατώντας αρχικά οικογένειες και αργότερα πόλεις (Ειδοποιός διαφορά).

Πώς παρουσιάζει ο Επίκτητος τον άνθρωπο της εποχής του και τον ρόλο του στον κόσμο; (μονάδες 6) Να εντοπίσετε δύο γλωσσικές επιλογές με τις οποίες αυτός εκφράζεται. (μονάδες 4)

Απάντηση

Ο Επίκτητος στο εν λόγω απόσπασμα, παροτρύνει τον άνθρωπο να στραφεί στον εαυτό του, και να αναλογιστεί ότι πάνω από όλα είναι άνθρωπος. Η ανθρώπινη φύση, καθορίζεται από κάποια χαρακτηριστικά που διαφοροποιούν τον άνθρωπο από τα υπόλοιπα έμβια όντα, με πρώτο και βασικότερο την προαίρεσή του: «Η προαίρεσις είναι ένας σημαντικός όρος της αρχαίας ηθικής φιλοσοφίας, κεντρικός στον Αριστοτέλη (βλ. 15η Διδακτική Ενότητα) και σε Στωικούς όπως ο Επίκτητος. Εκτός από τη γενική σημασία της προτίμησης, στον Επίκτητο σημαίνει την ελεύθερη βούληση, την ελεύθερη στοχαστική επιλογή ενεργειών που συγκροτεί τον ηθικό χαρακτήρα του ανθρώπου. Είναι κυρίως μία κρίση, η έλλογη ικανότητα να επιλέγουμε και να αποβλέπουμε στα αποτελέσματα των πράξεών μας. Προϋπόθεση για την προαίρεσιν είναι η διαίρεσις των πραγμάτων σε αυτά που εξαρτώνται από εμάς (τα ἐφ' ἡμῖν) και σε αυτά που βρίσκονται πέρα από τις δυνάμεις μας (τα ἀπροαίρετα, τα οὐκ ἐφ' ἡμῖν) και είναι ἀδιάφορα για εμάς και την επίτευξη της ευδαιμονίας» (ΣΧΟΛΙΟ ΦΑΚΕΛΟΥ ΥΛΙΚΟΥ ΣΕΛ. 186).

Στη συνέχεια, ο Επίκτητος επισημαίνει την ειδοποιό διαφορά του ανθρώπου από τα ζώα, τον λόγο: «Ο λόγος, σημαίνει τη βασική ιδιότητα που διακρίνει τον άνθρωπο από τα άλλα όντα, την ομιλία και την ικανότητα λογικής σκέψης. Η έννοια του λόγου είναι πολυσήμαντη: ομιλία, προφορική έκφραση, διήγηση, λογική ιδιότητα, σκέψη, ορισμός, επιχείρημα, αναλογία. Οι Στωικοί εκκινούν από τη θεωρία του προσωκρατικού Ηράκλειτου για τον Λόγο ως ρυθμιστική αρχή που διέπει την πραγματικότητα και συνδέει με σχέσεις αναλογίας όλα τα όντα. Ο λόγος εδώ είναι θεϊκός, μια αιώνια ενεργητική δύναμη του σύμπαντος, υλική και παραγωγική όπως ένα σπέρμα, είναι ταυτόσημη με το πῦρ και τη φύση. Ως μέρος αυτής της φύσης ο άνθρωπος μοιράζεται τον λόγο· και οφείλει να ζει ακολουθώντας τον λόγο και τη φύση» (ΣΧΟΛΙΟ ΦΑΚΕΛΟΥ ΥΛΙΚΟΥ, ΣΕΛ. 186-187).

Φυσικά, μια επιπλέον ιδιότητα είναι πως ο άνθρωπος καθίσταται πολίτης τοῦ κόσμου: «Ασφαλώς δεν υπήρχε κάποιο παγκόσμιο κράτος, ώστε η έννοια του πολίτη να έχει κυριολεκτική σημασία· και ο κόσμος εννοείται με στωική σημασία, ως ένα ενιαίο σύνολο που διέπεται από τον φυσικό νόμο και τη λογικότητα. Η έννοια θα ξαναχρησιμοποιηθεί ιδιαίτερα από τα μέσα του 19ου αι. σε ένα ολοένα περισσότερο παγκοσμιοποιημένο περιβάλλον» (ΣΧΟΛΙΟ ΦΑΚΕΛΟΥ ΥΛΙΚΟΥ, ΣΕΛ. 186).

Όσο η αρχαία πόλις (στο πλαίσιο της οποίας ανέπτυξαν τον στοχασμό τους ο Πλάτων και ο Αριστοτέλης) χάνει τη σημασία της ως πηγή και μέτρο των αξιών και επιβάλλεται η ισχύς των μεγάλων κρατών (των βασιλείων), ο πολίτης νιώθει ότι τα κοινά αποφασίζονται χωρίς τη συμμετοχή του, ότι η εξουσία έχει εκχωρηθεί στον μονάρχη, ότι η γνώση έχει σπάσει σε κομμάτια απρόσιτα σε όλους. Τι μένει στο άτομο; Πού θα βρει κάπου να στηριχθεί, για να μπορέσει να ζήσει μια αξιοπρεπή ζωή και να καταφέρει να ευτυχήσει, όσο αυτή κρατά; Σε τέτοιες αγωνίες προσπαθούν να απαντήσουν οι καινούργιες φιλοσοφικές σχολές που ιδρύονται, με πιο σημαντικές τον επικούρειο Κήπο και τη Στοά. Η εναλλακτική πρόταση ζωής που προβάλλουν οι ελληνιστικές σχολές γνωρίζει μεγάλη επιτυχία, καθώς ανταποκρίνεται στις ανάγκες του ανθρώπου. Μόνος εγγυητής, λοιπόν, για τον άνθρωπο μένει ο ίδιος του ο εαυτός. Ό,τι χρειάζεται το άτομο, ψάχνει και το βρίσκει στον εαυτό του. Σ' αυτόν μπορεί να στηρίξει τη ζωή του, αυτόν επιμελείται, σ' αυτόν λογοδοτεί (ΕΙΣΑΓΩΓΗ, ΦΑΚΕΛΟΣ ΥΛΙΚΟΥ ΣΕΛ. 183-184)

Ήδη από την αρχή του αποσπάσματος διαφαίνονται οι ιδιαίτερες γλωσσικές επιλογές του Επίκτητου, μέσω των οποίων παροτρύνει τον άνθρωπο να αναλογιστεί την παραπάνω παγκόσμια ιδιότητά του: το β' ρηματικό πρόσωπο και η προστακτική έγκλιση «σκέψαι, σκόπει», με την οποία αποκαλύπτεται ο προτρεπτικός και παραινετικός χαρακτήρας του κειμένου, διαμορφώνοντας το ύφος του. Δεν μιλάει αφηρημένα ο Επίκτητος, αλλά αναφέρεται άμεσα σε ένα πρόσωπο, καλώντας το να σκεφθεί «ποιος είναι».

Έπειτα, υπάρχει η παρομοίωση, σύμφωνα με την οποία το ανθρώπινο σώμα αποτελείται κι αυτό από ένα σύνολο (όλον), διακρινόμενο σε μέρη («ὥσπερ ἄν , εἴ ἢ χεὶρ ἢ ὁ πούς... ἐπὶ τὸν ὅλον»). Παρόλο που τα μέρη αυτά επιτελούν διαφορετικές μεταξύ τους λειτουργίες, αλληλεξαρτώνται και συνεργάζονται. Παρόμοια και ο άνθρωπος αποκτώντας συνείδηση της θέσης του μέσα στον κόσμο οφείλει να ενεργεί εναρμονίζοντας τις ορέξεις και τις επιθυμίες του με τον κοσμικό λόγο, ανάγοντας οτιδήποτε επιλέγει και πράττει στο σύνολο, στο όλον (ἄλλ' ὥσπερ ἄν ... ἐπὶ τὸ ὅλον).

Θέμα Β

3

Να γράψετε στο τετράδιό σας τον αριθμό που αντιστοιχεί σε κάθε φράση της **Στήλης Α** και δίπλα το γράμμα της **Στήλης Β** που αντιστοιχεί στο σωστό όνομα (ένα όνομα της Στήλης Β περισσεύει) **(Μονάδες 10)**.

Απάντηση

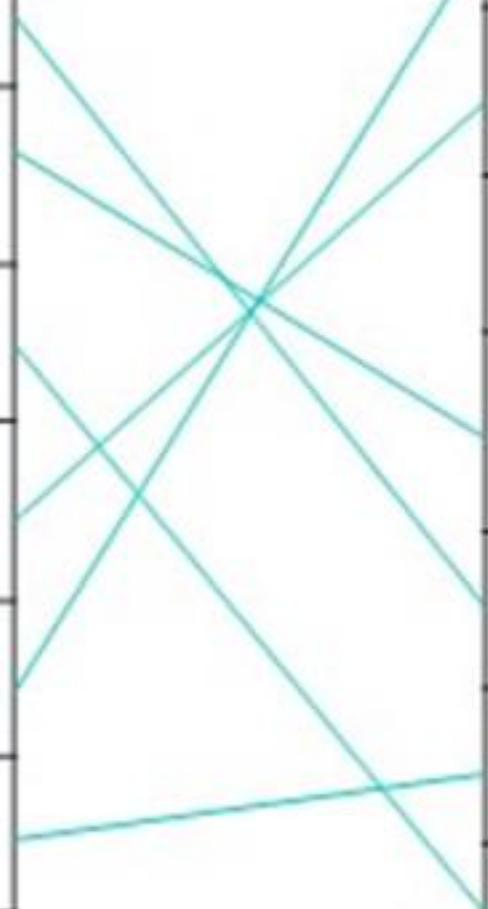
Στήλη Α	Στήλη Β
1. πατέρας του Αριστοτέλη	α. Ερμίας
2. ο Αριστοτέλης έγραψε γι' αυτόν παιάνα	β. Εύδοξος
3. ίδρυσε τον «Περίπατον»	γ. Ηρακλείδης
4. επηρέασε επιστημονικά τον Αριστοτέλη	δ. Νικόμαχος
5. μαθητής του Αριστοτέλη	ε. Θεόφραστος
	στ. Αλέξανδρος

Να αντιστοιχίσετε στο τετράδιό σας καθεμιά αρχαία ελληνική λέξη της **Στήλης Α** με την ετυμολογικά συγγενή της νεοελληνική λέξη της **Στήλης Β** (στη **Στήλη Β** περισεύει μία λέξη) (μονάδες 6).

Απάντηση

Στήλη Α
1. προβάτων
2. διοικήσει
3. πούς
4. χείρ
5. σκέψαι
6. συμφέρον

Στήλη Β
α. σκόπιμος
β. χειροποίητος
γ. προβολή
δ. οικογένεια
ε. απόβαση
στ. ανυπόφορος
ζ. χταπόδι

Για καθεμιά από τις δύο παρακάτω λέξεις να γράψετε μία πρόταση ή περίοδο λόγου στα νέα ελληνικά, όπου η ίδια λέξη, στο ίδιο μέρος του λόγου, σε οποιαδήποτε μορφή της (πτώση, αριθμό, γένος, έγκλιση, χρόνο), χρησιμοποιείται με διαφορετική σημασία από αυτήν που έχει στο αρχαίο κείμενο: «**ἀδούλευτον**», «**προηγούμενων**». (μονάδες 4)

Απάντηση

προηγούμενων: Οι μαθητές της Γ Λυκείου πραγματοποίησαν την προηγούμενη εβδομάδα επίσκεψη στο Λαογραφικό Μουσείο της περιοχής τους.

ἀδούλευτον: Άφησε το ταλέντο του στην μουσική αδούλευτο καθώς δεν πειθαρχούσε στην μελέτη του μουσικού οργάνου.

ΠΑΡΑΛΛΗΛΟ ΚΕΙΜΕΝΟ

Στο παρακάτω κείμενο ο Ευάγγελος Παπανούτσος αναφέρεται στην έννοια της προαίρεσης.

Όπου προαίρεση, εκεί και βούληση. Όπου δεν υπάρχει προαίρεση, εκεί ούτε βούληση. Αυτές οι απλές φράσεις λένουν πολλά πράγματα. Πρώτον ότι προαίρεση ούτε χρειάζεται ούτε γίνεται σε όλες τις περιστάσεις της ζωής, αφού κάνουμε άπειρα πράγματα από το πρωί έως το βράδυ χωρίς σκέψη και ζύγισμα, από συνήθεια, μηχανικά, όπως μας έμαθε ο κοινωνικός εθισμός. Δεύτερον ότι μόνο στον άνθρωπο υπάρχει β ο ύ λ η σ η (με το αυθεντικό και πλήρες νόημα του όρου), γιατί μόνο στον άνθρωπο έχουμε προαίρεση. Στο ζώο υπάρχει ό ρ ε ξ η, όχι βούληση, γιατί στο ζώο δεν έχουμε ηθική προαίρεση.

Ε.Π. Παπανούτσος, Νόμος και Αρετή, εκδ. Δωδώνη, σελ. 35-36.

Ποια είναι η άποψη που διατυπώνει ο Ευ. Παπανούτσος για την προαίρεση; Να τη συγκρίνετε με την αντίστοιχη άποψη του Επίκτητου (απόσπασμα β').

Ποια είναι η άποψη που διατυπώνει ο Ευ. Παπανούτσος για την προαίρεση; Να τη συγκρίνετε με την αντίστοιχη άποψη του Επίκτητου (απόσπασμα β'). **Μονάδες 10**

Απάντηση

Στο παράλληλο κείμενο του Ευ. Παπανούτσου εξαιρείται ο ρόλος της προαίρεσης και τονίζεται ότι αυτή συμπλέει με την βούληση, αφού είναι έννοιες αλληλένδετες: «Όπου προαίρεση, εκεί και βούληση». Η ανθρώπινη φύση είναι συνδεδεμένη αναπόσπαστα με την προαίρεση, ωστόσο αυτό δε συνεπάγεται και την αξιοποίησή της, δεδομένου ότι πολλές ενέργειες γίνονται ενστικτωδώς και μηχανικά: «αφού κάνομε άπειρα πράγματα από το πρωί έως το βράδυ χωρίς σκέψη και ζύγισμα, από συνήθεια, μηχανικά». Ο άνθρωπος, διαφοροποιείται από τα ζώα καθώς διαθέτει την βούληση ως απόρροια της προαίρεσής του. Τα άλογα ζώα ενεργούν βάσει ενστίκτου, βάσει των παρορμήσεων και των ορέξεών τους, αφού «στο ζώο υπάρχει όρεξη, όχι βούληση, γιατί στο ζώο δεν έχουμε ηθική προαίρεση».

Για τον Επίκτητο, η προαίρεση συνιστά αναπόσπαστο τμήμα της ανθρώπινης φύσης, σημαίνει ελεύθερη βούληση και ελεύθερη επιλογή ενεργειών που συγκροτεί εν τέλει και τον ηθικό χαρακτήρα του ανθρώπου. Είναι το μόνο στοιχείο της ανθρώπινης ύπαρξης που δεν υποτάσσεται σε κάποιο άλλο («ἀδούλευτον καὶ ἀνυπότακτον») ενώ όλα τα άλλα στοιχεία υποτάσσονται σε αυτήν («ταύτη τὰ ἄλλα ὑποτεταγμένα»). Δύο βασικά χαρακτηριστικά συνιστούν την ειδοποιό διαφορά του ανθρώπου από τα άλλα ζώα («κεχώρισαι»), ο λόγος και η προαίρεση.

Με τα εφόδια αυτά ο άνθρωπος λειτουργεί καθοδηγητικά για τα υπόλοιπα όντα καθώς αντιλαμβάνεται τόσο τα αποτελέσματα των πράξεών του όσο και την απαραβίαστη τάξη του κόσμου και διαμορφώνει ανάλογα την ηθική του συμπεριφορά.

Καταληκτικά, οι θέσεις του Ευ. Παπανούτσου ταυτίζονται με τις αντίστοιχες απόψεις του Επίκτητου περί προαίρεσης. Εξαίρεται η σημασία της προαίρεσης αφού αυτή καθορίζει τις επιλογές μας σε όλες τις κοινωνικές αλληλεπιδράσεις. Ο Ευ. Παπανούτσος συνδέει την προαίρεση με την βούληση και τις παρουσιάζει ως έννοιες αλληλένδετες και αλληλοεξαρτώμενες, αφού “όπου δεν υπάρχει προαίρεση εκεί ούτε βούληση”. Η προαίρεση χαρακτηρίζει τον άνθρωπο και αποτελεί την ειδοποιό διαφορά από τα άλογα όντα. Αντίστοιχα, όπως παρατηρούμε στο δοθέν απόσπασμα από τις “Διατριβαί” του Επίκτητου κύριο γνώρισμα του ανθρώπου είναι η προαίρεση «Τούτο έστιν ουδέν ...προαιρέσεως».

Θέμα Γ

Γ. ΑΔΙΔΑΚΤΟ ΚΕΙΜΕΝΟ

Θουκυδίδης Α121, 1-4

(ed. OXFORD CLASSICAL TEXTS).

Στη συνέλευση της Πελοποννησιακής Συμμαχίας πρώτοι λαμβάνουν τον λόγο οι Κορίνθιοι, οι πιο σκληροί υποστηρικτές του πολέμου εναντίον της Αθήνας, και εξηγούν γιατί οι Πελοποννήσιοι θα νικήσουν.

Ἡμεῖς δὲ νῦν καὶ ἀδικούμενοι τὸν πόλεμον ἐγείρομεν καὶ ἱκανὰ ἔχοντες ἐγκλήματα, καὶ ὅταν ἀμυνώμεθα Ἀθηναίους, καταθησόμεθα αὐτὸν ἐν καιρῷ. κατὰ πολλὰ δὲ ἡμᾶς εἰκὸς ἐπικρατῆσαι, πρῶτον μὲν πλήθει προύχοντας καὶ ἐμπειρία πολεμικῆ, ἔπειτα ὁμοίως πάντας ἐς τὰ παραγγελλόμενα ἰόντας, ναυτικόν τε, ὧ ἰσχύουσιν, ἀπὸ τῆς ὑπαρχούσης τε ἐκάστοις οὐσίας ἐξαρτυσόμεθα καὶ ἀπὸ τῶν ἐν Δελφοῖς καὶ Ὀλυμπία χρημάτων· δάνεισμα γὰρ ποιησάμενοι ὑπολαβεῖν οἷοί τ' ἐσμέν μισθῷ μείζονι τοὺς ξένους αὐτῶν ναυβάτας. ὠνητὴ γὰρ ἡ Ἀθηναίων δύναμις μᾶλλον ἢ οἰκεία· ἡ δὲ ἡμετέρα ἦσσαν ἂν τοῦτο πάθοι, τοῖς σώμασι τὸ πλεόν ἰσχύουσα ἢ τοῖς χρήμασιν.

ὑπολαβεῖν: να προσελκύσουμε, **ναυβάτας:** πεζοναύτες, **ὠνητή:** αυτή που μπορεί να αγοραστεί.

Να γράψετε στο τετράδιό σας τη μετάφραση του παρακάτω αποσπάσματος:
«δάνεισμα γὰρ ... χρήμασιν». (Μονάδες 10)

Απάντηση

«γιατί, αφού συνάψουμε δάνειο, μπορούμε να προσελκύσουμε κρυφά με μεγαλύτερο μισθό τους μισθοφόρους ναύτες τους. Η Αθήνα αγοράζει την δύναμή της από άλλους πολύ περισσότερο από ό,τι την βασίζει στα δικά της μέσα, ενώ η δική μας δύναμη κινδυνεύει πολύ λιγότερο να πάθει το ίδιο, γιατί στηρίζεται περισσότερο στους στρατιώτες μας παρά στο χρήμα»

1. Εδώ η μετοχή αορίστου *ποιησάμενοι* αναφέρεται στο μέλλον.
2. Με το επίρρημα κρυφά μεταφράσαμε την πρόθεση υπό του υπο-λαβεῖν.

Για ποιους λόγους οι Κορίνθιοι υποστηρίζουν ότι οι Πελοποννήσιοι θα νικήσουν τους Αθηναίους; **Μονάδες 10**

Απάντηση

Στο συγκεκριμένο απόσπασμα οι Κορίνθιοι, υποστηρίζουν την πεποίθησή τους ότι θα επικρατήσουν έναντι των Αθηναίων επισημαίνοντας αρχικά την αριθμητική υπεροχή τους (πρῶτον μὲν πλήθει προύχοντας) και την πολεμική τους εμπειρία(ἐμπειρία πολεμικῆ). Επιπλέον, επικαλούνται την πειθαρχία των στρατευμάτων τους καθώς εκτελούν όλοι χωρίς εξαίρεση διαταγές(ὁμοίως πάντας ἕς τὰ παραγγελλόμενα ἴοντας). Επίσης δηλώνουν πως για να ανταπεξέλθουν στην ισχυρή ναυτική δύναμη των Αθηναίων, θα εξοπλίσουν το ναυτικό τους από την περιουσία που διαθέτει ο καθένας και από τα χρήματα που βρίσκονται στους Δελφούς και την Ολυμπία((«ναυτικόν τε, ὃ ἰσχύουσιν, ἀπὸ τῆς ὑπαρχούσης τε ἑκάστοις οὐσίας ἐξαρτυσόμεθα καὶ ἀπὸ τῶν ἐν Δελφοῖς καὶ Ὀλυμπία χρημάτων»). Τέλος, αφού συνάψουν δάνειο («δάνεισμα γὰρ ποιησάμενοι»), δηλώνουν ότι θα τους είναι δυνατό να προσελκύσουν κρυφά με μεγαλύτερο μισθό τους μισθοφόρους ναύτες των Αθηναίων(δάνεισμα γὰρ ποιησάμενοι ὑπολαβεῖν οἷοί τ' ἐσμέν μισθῷ μείζονι τοὺς ξένους αὐτῶν ναυβάτας).

Θέμα Γ

3 α

«Ἡμεῖς δὲ νῦν καὶ ἀδικούμενοι τὸν πόλεμον ἐγείρομεν»: να ξαναγράψετε το απόσπασμα μεταφέροντας τους κλιτούς τύπους στον αντίθετο αριθμό. (μονάδες 5)

Απάντηση

ἐγὼ δὲ νῦν καὶ ἀδικούμενος τοὺς πολέμους ἐγείρω.

Θέμα Γ

3 β

«καὶ ὅταν ἀμυνώμεθα ... προύχοντας»: να μεταφέρετε τους ρηματικούς τύπους στο β' ενικό πρόσωπο της προστακτικής αορίστου στη φωνή που βρίσκονται και το επίθετο στον συγκριτικό βαθμό (στο γένος, αριθμό και πτώση που βρίσκεται). **(Μονάδες 5)**

Απάντηση

- ἀμυνώμεθα: ἄμυναι
- καταθησόμεθα: κατάθου
- ἐπικρατήσαι: ἐπικράτησον
- προύχοντας: πρόσχες
- πολλά: πλέονα/πλέ(ι)ω

Να χαρακτηρίσετε συντακτικά τους όρους:
ἔχοντες, ἐπικρατῆσαι, πλήθει, μισθῶ, ναυβάτας, ἢ οἰκεία. (μονάδες 6)

Απάντηση

ἔχοντες = αιτιολογική μετοχή, επιρρηματικός προσδιορισμός της αιτίας στο ἐγείρομεν, συνημμένη στο ἡμεῖς(υποκείμενο του ρ.ἐγείρομεν)

ἐπικρατῆσαι = τελικό απαρέμφατο, υποκείμενο στην απρόσωπη έκφραση εἰκός (ἐστί)

πλήθει = δοτική αναφοράς ως ετερόπτωτος επιρρηματικός προσδιορισμός στο προύχοντα

μισθῶ = δοτική του μέσου ως ετερόπτωτος επιρρηματικός προσδιορισμός στο απαρέμφατο ὑπολαβεῖν

ναυβάτας = αντικείμενο στο απαρέμφατο ὑπολαβεῖν

ἢ οἰκεία = β όρος σύγκρισης μέσω το μᾶλλον και λειτουργεῖ συντακτικά ως κατηγορούμενο στο ἡ δύναμις μέσω του εννοούμενου ρήματος ἐστί

Θέμα Γ

4 β

«Ἡμεῖς δὲ νῦν καὶ ἀδικούμενοι τὸν πόλεμον ἐγείρομεν»: να μεταφέρετε το απόσπασμα στον πλάγιο λόγο με απαρεμφατική σύνταξη και με εξάρτηση από τη φράση «Οἱ Κορίνθιοι ἔλεγον». (Μονάδες 4)

Απάντηση

Οἱ Κορίνθιοι ἔλεγον **σφᾶς/αὐτοὺς τότε** δὲ καὶ **ἀδικουμένους** τὸν πόλεμον **ἐγείρειν**.

Πανελλήνιες 2022

Καλά αποτελέσματα!

 ετσι μαθαίνω